

Aan de minister van
Infrastructuur en Waterstaat
drs. V.L.W.A. Heijnen
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

DATUM 1 februari 2022
KENMERK CGM/220201-01
ONDERWERP Aanbieding onderzoeksrapport 'On the nature of nature'

Geachte mevrouw Heijnen,

De vraag of iets wel of niet 'natuurlijk' is, speelt een belangrijke rol in tal van maatschappelijke discussies, variërend van het omgaan met grote grazers, het kappen van bomen als natuurbeheer, tot de inzet van coronavaccins. Er worden daarbij verschillende invullingen aan het woord 'natuurlijkheid' gegeven. Soms ontstaan er daardoor misverstanden, of loopt een debat vast. Zo ook bij het debat over de wenselijkheid van genetische modificatie. Dit was voor de COGEM aanleiding tot het ontrafelen van de verschillende betekenissen van het begrip 'natuurlijkheid'.

De opdracht van de COGEM is uitgevoerd door het UMC Utrecht en de Erasmus School of Law. Het resultaat is het onderzoeksrapport '[On the nature of nature](#)'. Daarin zijn de verschillende betekenissen gekoppeld aan de waarden die zij representeren. Daarmee biedt het rapport een waardevol inzicht in wat er in een maatschappelijk debat met 'natuurlijkheid' bedoeld kan worden en waarom dat vervolgens tot verwarring leidt. Het zou daarom gelezen moeten worden door iedereen die in een debat of bij besluitvorming met deze term geconfronteerd wordt, zoals betrokken belanghebbenden en beleidsmakers.

Het begrip 'natuurlijkheid'

Het idee dat wat 'natuurlijk' is ook beter is, zit diep geworteld in het denken van velen. Het grijpt in op discussies over werk, opvoeding, schoonheid en technologische innovatie. Ook bij het debat over wenselijkheid van genetische modificatie speelt 'natuurlijkheid' een belangrijke rol. Of het nu gaat over genetisch gemodificeerde planten, dieren of mensen, een fundamenteel bezwaar tegen genetische modificatie is voor velen het 'onnatuurlijke' karakter ervan. Daar wordt dan weer tegen ingebracht dat de aangebrachte genetische veranderingen óók in de natuur voorkomen, of dat de mens 'van nature' streeft naar technologische vooruitgang. Het

debat loopt daarmee vaak vast op de vraag of iets wel of niet ‘natuurlijk’ is. Omdat de betekenis van ‘natuurlijk’ divers is, lijkt er soms langs elkaar heen te worden gepraat. Om dit te voorkomen, zijn in het onderzoeksrapport de verschillende betekenissen van ‘natuurlijkheid’ in de context van genetische modificatie geïdentificeerd en vertaald naar een praktische vragenlijst die dient als handvat om de eigen of andermans invulling van het woord ‘natuurlijkheid’ te duiden. Daarmee biedt het rapport een doorgronding van een argument dat in tal van debatten gebruikt wordt en de mogelijkheid om de onderliggende waarden die daarbij een rol spelen, beter te begrijpen.

Ten eerste biedt dit rapport een overzicht van de verschillende betekenissen die aan ‘(on)natuurlijkheid’ worden gegeven in de context van genetische modificatie in 1) Het positieve (of vigerende) recht, waarbij er onder meer is gekeken naar verdragen van de Verenigde Naties en de Europese Unie en Nederlandse wetgeving; 2) Internationale grijze literatuur (literatuur die niet via commerciële kanalen wordt uitgegeven) over genetische modificatie, o.a. beschreven door het Centrum voor Bio-ethiek en Gezondheidsrecht, de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) en de Nuffield Council on Bioethics; 3) Wetenschappelijke literatuur die is verzameld rondom sleutelmomenten in de geschiedenis van de genetische modificatie, zoals de geboorte van het gekloonde schaap Dolly en de transgene stier Herman. Het resultaat is een rijk overzicht van de prominente rol die de betekenissen van ‘(on)natuurlijkheid’ spelen in discussies over de wenselijkheid van genetische modificatie.

De meerduidigheid van ‘(on)natuurlijkheid’ wordt vervolgens gekaderd in drie overkoepelende betekenissen van het woord waarbij ‘natuur’ refereert aan: 1) alles wat niet is beïnvloed door mensen (in het rapport ‘non-human’ genoemd); 2) de verwevenheid van alles om ons heen (‘entangled nature’); en 3) de essentiële eigenschap of aard van een ding of organisme, zoals een mens of dier (‘essential characteristics of a thing’).

Er wordt in dit rapport gewezen op het onderscheid tussen een neutraal en een waarde-geladen gebruik van de term ‘(on)natuurlijk’. Als het waarde-geladen wordt ingezet, is een oordeel over de ‘(on)natuurlijkheid’ van genetische modificatie direct verbonden met een oordeel over de wenselijkheid ervan. De onderzoekers beargumenteren op overtuigende wijze hoe een reflectie op de betekenis die wordt gegeven aan de ‘(on)natuurlijkheid’ van genetische modificatie, de waarden blootlegt die discussies drijven over de wenselijkheid ervan. Als deelnemers aan het debat over de wenselijkheid van genetische modificatie de verschillende betekenissen van ‘(on)natuurlijkheid’ die zij hanteren zouden ontrafelen aan de hand van dit rapport, zou dat kunnen leiden tot meer wederzijds begrip en een open dialoog. Om dit proces te vereenvoudigen, vindt u in dit rapport ook een vragenlijst die als handvat kan worden gebruikt om te duiden welke betekenis van ‘(on)natuurlijkheid’ er voor een deelnemer aan het debat ter discussie staat. Iedereen heeft immers een beeld dat bepaalt wat ‘(on)natuurlijk’ is, ook als de term lastig te vatten is.

Signalering

In tijden van een gepolariseerd debat, is het essentieel dat we elkaar goed begrijpen. Menig debat - zoals dat over de wenselijkheid van genetische modificatie – vertroebelt of loopt vast op de vraag of iets wel of niet ‘natuurlijk’ is, omdat er verschillende betekenissen aan de term worden gegeven. Dit onderzoeksrapport zet deze betekenissen op een rij en biedt een handvat om te verhelderen wat er in een debat met ‘natuurlijkheid’ bedoeld kan worden.

Het rapport geeft daarmee inzicht in de waarden die maatschappelijke discussies drijven waarin ‘natuurlijkheid’ een rol speelt, zoals de intrinsieke waarde van een natuurgebied of dier, of veiligheid bij het gebruik van coronavaccins. Dit inzicht kan misverstanden helpen voorkomen en polarisatie tegengaan, maar bovenal draagt het begrip voor verschillende zienswijzen bij aan een open dialoog. Het lezen van dit rapport is daarom aan te bevelen voor ieder die te maken heeft met vraagstukken waarin het woord ‘natuurlijkheid’ een rol speelt, bijvoorbeeld in een maatschappelijke discussie of bij besluitvorming.

Hoogachtend,

Prof. dr. ing. Sybe Schaap
Voorzitter COGEM

c.c. Directie Omgevingsveiligheid en Milieurisico's DG Milieu en Internationaal,
Ministerie van IenW